

TJÄNSTESKRIVELSE

2017-11-24

Social- och omsorgskontoret

Omsorgsnämnden

Utbildningskrav för personalen inom omsorgsnämndens verksamheter

Dnr: OMS 17/051

Sammanfattning av ärendet

Omsorgsnämndens verksamheter saknar enhetliga kompetenskrav för baspersonalen. Kompetenskrav behövs för att verksamheterna ska kunna ta fram relevanta kompetensförsörjningsplaner och för att kommunen ska kunna ställa rätt krav i kommande upphandlingar av bostad med särskild service och daglig verksamhet.

Social- och omsorgskontoret har utarbetat ett förslag som utgår från Socialstyrelsens allmänna råd och med några tilläggsutbildningar som kontoret bedömer som likvärdiga. KHR har fått löpande information om arbetet och har getts möjlighet att lämna ett särskilt yttrande.

Kontoret förslår att nämnden godkänner bilaga 2. "Utbildningskrav för baspersonalen inom omsorgsnämndens verksamheter".

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-11-24

Bilaga 1. Rapport *Kompetensutveckling - Underlag till ledningsgruppen angående titulatur och utbildningskrav inom funktionshinderområdet*, daterad 2017-11-24

Bilaga 2. Utbildningskrav för baspersonalen inom omsorgsnämndens verksamheter, daterad 2017-11-24.

Ärendet

Social- och omsorgskontoret har utarbetat ett förslag om kompetenskrav av baspersonalen inom omsorgsnämndens verksamheter. Underlag till förslaget finns i den bifogade rapporten *Kompetensutveckling - Underlag till ledningsgruppen angående titulatur och utbildningskrav inom funktionshinderområdet*, daterad 2017-10-05.

Bakgrunden till arbetet är att det idag saknas enhetliga kompetenskrav. För att kunna ställa kompetenskrav i kommande upphandling av bostad med särskild service och daglig verksamhet och i överenskommelsen med de kommunala utförarna måste det klargöras vilken utbildning och kompetens som krävs.

Rekommendationer för baspersonalens kunskap framgår av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2014:2). I de allmänna råden anges tre gymnasieprogram enligt gymnasieskolan 2011 som uppfyller utbildningskraven:

- Barn- och fritidsprogrammet (1400 p)
- Vård och omsorgsprogrammet med yrkesutgång funktionshinderområdet (1400 p)
- Vård- och omsorgsprogrammet med yrkesutgång psykiatri (1400 p).

Social- och omsorgskontorets förslag på kompetenskrav utgår från Socialstyrelsens allmänna råd. Socialstyrelsen anger också att annan likvärdig utbildning kan ge behörighet. Social- och omsorgskontoret har jämfört kurserna i de tidigare gymnasieprogrammen *gymnasieskolan 2000* och *lpo 1994* med nuvarande *gymnasieskolan 2011* och bedömer att föreslagna kurser, i bilaga 2, är likvärdiga med nuvarande läroplan.

Kontoret vill dessutom göra ett tillägg av följande utbildningar.

- ✓ 2011 års kursplan – yrkesutgång äldreomsorg och hälso- och sjukvård
- ✓ 2000 års kursplan – valbara kurser alternativ medicin 50p, fothälsovård 200p, geriatrik 100p, hemsjukvård 100p, lindrande vård 100p, rehabilitering och habilitering 100p, sjukvård 200p, tandvård 200p och vårdpedagogik 50p.
- ✓ 1994 års kursplan – omvårdnad – akutvård 205p, omvårdnad – primärvård 205p, omvårdnad – psykiatri 205p, omvårdnad - sjuka barn och ungdomar 205p

Utbildningarna återfinns inte i Socialstyrelsens rekommendationer. Tillägget innebär att det blir lägre krav avseende ämnesområdet funktionshinder och det i sin tur kommer ställa högre krav på att verksamheterna arbetar med kompetensutveckling av personalen. Tillägget av utbildningar innebär att en större andel uppfyller utbildningskraven för att arbeta i Södertälje kommuns verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Kontorets förslag redovisas i bilaga två.

När det finns fastställda kompetenskrav kommer en inventering av personalens befintliga utbildningar och kompetens genomföras. När detta är gjort kan verksamheten utveckla strategier för kompetensförsörjningen.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

En plan för kompetensförsörjning kommer att tas fram när personalens kompetens kartlagts i förhållande till de beslutade kompetenskraven. Kostnaderna avgörs av vilka krav som nämnden framöver kommer att ställa på hur stor andel av personalen som ska uppfylla de fastställda kraven och i vilken takt kompetensutvecklingsplanen ska genomföras.

Kontorets förslag till omsorgsnämnden:

Nämnden godkänner skrivelsen "Utbildningskrav för personalen inom omsorgsnämndens verksamheter" att gälla inom omsorgsnämndens verksamhetsområden.

Lenita Granlund

Socialdirektör

Marie Eriksson

Kompetensstrateg

Handläggare: Marie Eriksson

Kompetensstrateg

Social och omsorgskontoret Staben

Telefon (direkt): 08-523 014 02

E-post: marie.c.eriksson@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Akten

Rapport | 2017-11-24

Kompetensutveckling

Underlag till ledningsgruppen angående titulatur och utbildningskrav inom funktionshinderområdet

Marie Eriksson
Kompetensstrateg
Social- och omsorgskontoret
Telefon (direkt): 08-523 014 02
E-post: marie.eriksson@sodertalje.se

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	3
2. Socialstyrelsens allmänna råd	4
3. Kompetens och kompetensutveckling	5
4. Program och kurser som uppfyller utbildningskraven.....	7
5. Likvärdiga utbildningar	9
6. Titelbyte	11
7. Diskussion i vård- och omsorgs ledningsgrupp	15

1. Inledning och bakgrund

Rapporten utgör ett underlag för det fortsatta arbetet med att besluta om utbildningskrav och titelbyte av baspersonalen inom omsorgsnämndens verksamheter. Frågor som diskuteras i rapporten är:

- Vilket utbildningskrav ska Södertälje kommun ställa på baspersonal inom funktionshinderområdet?
- Ska Södertälje kommun byta titulatur för baspersonal inom funktionshinderområdet till stödassistent?

Det har skett stora förändringar i stödet till funktionshindrade sedan avinstitutionaliseringen, som påbörjades under 1970-talet, då många människor flyttade ut i samhället. Psykiatireformen i mitten av 1990-talet, innebar förändringar i form av ökat ansvar för kommunerna att ge stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning. Även i dag sker förändringar i form av nya målgrupper som tillkommer samt utveckling av vilket stöd som behövs för att tillgodose olika behov.

Med anledning av de stora förändringar som har skett har personer som arbetar med att ge stöd, service och omsorg till personer med funktionshinder många olika titulaturer i sin anställning. Några exempel på titlar är personlig assistent, vårdare, boendehandledare, aktiveringspedagog och boendestödjare. Arbetsuppgifterna i de olika anställningarna varierar beroende på vilken funktionsnedsättning och typ av stöd den enskilde har behov av. Insatserna ges enligt Socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. En del av dem som får personlig assistans har beviljats assistansersättning enligt Socialförsäkringsbalken (2010:110) SFB men insatsen utförs enligt bestämmelserna i LSS.

Personer som arbetar med att ge stöd, service och omsorg till personer med funktionsnedsättningar har generellt olika kompetens och utbildning. En del anställda har fått kontakt med verksamheten i samband med ett sommarvikariat, stannat kvar och skolats in i yrkesrollen successivt medan andra tidigare har arbetat inom äldreomsorgen. De som har en yrkesutbildning har en grundutbildning från gymnasiet med praktik alternativt utbildning via vuxenutbildningen. Några har en akademisk examen.

Det finns rekommendationer för baspersonalens kunskap som anges i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2014:2). Från arbetsgivarhåll finns generellt sätt inte alltid uttryckliga krav på personalens kompetens. Det avspeglas både i samband med anställningar och i vilken utsträckning arbetsgivaren tar ansvar för personalens kompetensutveckling.

I och med att det finns så många olika titulaturer och kompetenser hos personale finns ett önskemål från flera kommuner att det bör finnas en enhetlig titel som är kopplad till samma grundutbildning. Forum Carpe som arbetar med verksamhets- och kompetensutveckling inom funktionshinderområdet har varit en sammanhållande länk i arbetet kring att ta fram och byta titulatur för baspersonal inom funktionshinderområdet till stödassistent.

2. Socialstyrelsens allmänna råd

Socialstyrelsens allmänna råd om kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning; SOSFS 2014:2 (S)

I Socialstyrelsens allmänna råd ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelserna i 3 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL, om personal med lämplig utbildning och erfarenhet och i 6 § andra stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, om personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad ska kunna ges.

Det finns tre olika program som uppfyller utbildningskraven:

Barn- och fritidsprogrammet 1400p

700p programgemensamma ämnena i barn- och fritidsprogrammet

300p inom inriktningen socialt arbete

100p i grundläggande vård och omsorg

100p i specialpedagogik 1

100p i specialpedagogik 2

100p i entreprenörskap för yrkesutgång stöd och service inom funktionshindersområdet

Vård- och omsorgsprogrammet med yrkesutgång funktionshinderområdet 1400p

1100p i de programgemensamma ämnena i vård- och omsorgsprogrammet

100p i friskvård och hälsa

100p i socialpedagogik

100p i specialpedagogik 2 inom programfördjupning för yrkesutgång funktionshindersområdet

Vård- och omsorgsprogrammet med yrkesutgång psykiatri 1400p

1100p programgemensamma ämnena i vård- och omsorgsprogrammet

200p i psykiatri 2

100p i samhällsbaserad psykiatri inom programfördjupning för yrkesutgång psykiatri

Om en person med funktionsnedsättning själv har utsett sin personliga assistent gäller andra krav.

Annan likvärdig utbildning

Det har skett förändringar i utbildningarna över tid så Socialstyrelsen säger även att annan likvärdig utbildning kan ge behörighet. Personer som har gått gymnasieutbildning före 2011 och vuxenutbildning före 2012 har andra sammansättningar av kurser inom vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet. När Socialstyrelsen 2014 inkluderade funktionshinderområdet i sin kompetenssatsning, Omvårdnadslyftet, gjordes en värdering av äldre utbildningar som skulle motsvara dagens utbildningskrav. Under avsnitt fyra och fem redovisas samtliga kurser som motsvarar dagens utbildningskrav.

3. Kompetens och kompetensutveckling

Den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS har ansvar för att personalen har den kompetens som krävs för arbetsuppgifterna och verksamhetens uppdrag. Ansvaret innebär att planera för och ge personalen förutsättningar för den kompetensutveckling som svarar mot verksamhetens behov. I det arbetet ingår att se till att alla medarbetare har en grundläggande lägsta kompetens för sina arbetsuppgifter¹.

För att komma fram till vilket behov en person eller verksamhet har av kompetensutveckling måste det klargöras vilken utbildning och kompetens som krävs för de olika anställningarna. Därefter måste en inventering göras av befintliga utbildningar och kompetens.

En viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet är att skapa förutsättningar och utrymme för att föra in och förankra nya kunskaper eller metoder i verksamheterna. Oavsett vilken kompetensnivå personalen befinner sig på är grunden för arbetet med kompetensutveckling att:

- kartlägga behovet av kompetensutveckling
- utarbeta kompetensutvecklingsplaner för var och en av arbetstagarna och för arbetslaget som helhet
- se till att det finns både ekonomiska och personella resurser för kompetensutveckling
- ha en plan för hur medarbetarnas nya kunskaper ska tas tillvara

Södertälje kommun

I Södertälje kommun finns både privata och kommunala utförare inom funktionshinderområdet. I verksamhetsplanen för omsorgsnämnden står att rätt kompetens hos personalen som ska ge stöd, service och omsorg är av största vikt. För att kunna möta framtidens krav på en verksamhet med god kvalitet krävs hållbara strategier för att attrahera och kompetensutveckla personal. Strategier för långsiktig kompetensförsörjning ska därför tas fram.

I avtalet med privata utförare står att verksamheten ansvarar för att personalen har adekvat och nödvändig kompetens för uppdraget. Personalen ska ha kunskap om aktuell lagstiftning inom LSS och aktuell målgrupp samt ha ett professionellt förhållningssätt. Personalen ska behärska svenska i tal och skrift på sådant sätt att de kan kommunicera med brukaren och dokumentera i enlighet med de regler som gäller.

Ett antal av medarbetarna i de privata verksamheterna har LÄS-utbildning vilken omfattar 16 utbildningsveckor å 450 lärarledda lektioner samt självstudier. Utbildningen ges på Rudolf Steinerhögskolan och är en eftergymnasial utbildning för att få spetskompetens inom den antroposofiska läran.

I den kommunala verksamheten är de vanligaste befattningarna boendehandledare, boendestödjare och arbetshandledare. Det finns någon eller några som har befattningar som stödpedagog, pedagog, trädgårdsarbetare, chaufför och servicebiträde.

¹ Socialstyrelsen, Rätt kompetens hos personal i verksamheter för personer med funktionsnedsättning, 2012

Vilken formell utbildning personerna som arbetar i dag har finns inte dokumenterat. Detta gör att det inte går att svara på vilken formell utbildning personalen har idag utan att först göra en inventering.

I förstudien som ligger till grund för utvecklingsarbetet Hållbar omsorg beskrivs att kompetensen för baspersonal inom funktionshinderområdet bör konkretiseras och även kopplas till en långsiktig plan för hur personalens kompetens ska stärkas. Detta behöver även göras i relation till vilka krav på personalens kompetens som kommunen ställer i upphandlingen av bostad med särskild service och daglig verksamhet så att samma krav ställs oavsett utförare. Effekten av detta arbete förväntas bli att personalen har rätt kompetens för uppdraget.

För att kunna ställa rätt krav i en upphandling av privata utförare och i överenskommelsen med kommunala utförare måste det klargöras vilken utbildning och kompetens som krävs för de olika anställningarna. Det är först därefter som verksamheterna kan komma fram till vilket behov en person eller verksamhet har av kompetensutveckling. Arbetet behöver inledas med en inventering av befintliga utbildningar och kompetens som matchas mot kravet. När detta är gjort kan verksamheten utveckla strategier för kompetensförsörjningen.

I avsnitt fyra finns en sammanställning på formella utbildningar som personalen bör ha enligt Socialstyrelsen allmänna råd. I de allmänna råden finns även utöver gymnasieskolan 2011 ett tillägg om att även likvärdiga utbildningar ska gälla.

För att kunna klargöra kraven på vilken utbildning de olika befattningarna ska ha måste således även likvärdiga utbildningar tydligt framgå. I avsnitt fem finns social- och omsorgskontorets förslag på likvärdiga utbildningar. Bedömningen av likvärdiga utbildningar har gjorts genom att jämföra kursplanerna från 2011 med de äldre kursplanerna från 2000 och lpo 1994.

4. Program och kurser som uppfyller utbildningskraven

I tabellen nedan redovisas de program och kurser som rekommenderas utifrån Socialstyrelsens allmänna råd. De allmänna råden gäller för personal som ger personer med funktionsnedsättning stöd, service eller omsorg efter beslut enligt 4 kap. 1 och 2 §§ SoL om

- hemtjänst,
- boendestöd,
- bostad med särskild service
- sysselsättning eller dagverksamhet

enligt 9 § LSS om

- biträde av personlig assistent (om en person med funktionsnedsättning själv har utsett sin personliga assistent gäller inte de allmänna råden).
- ledsagarservice
- avlösarservice i hemmet
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet
- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- bostad med särskild service för barn eller ungdomar
- bostad med särskild service för vuxna
- daglig verksamhet

Utbildningskrav enligt gymnasieskolan 2011

Kurser via barn och fritidsprogrammet	Kurskod	1400p
Hälsopedagogik	HÄLHÄL0	100
Naturkunskap 1a2	NAKNAK01a2	50
Samhällskunskap 1a2	SAMSAM01A2	50
Svenska 2	SVESVE02	100
Svenska som andraspråk 2	SVASVA02	100
Kommunikation	PEDKOU0	100
Människors miljöer	PEDMÄI0	100
Pedagogiskt ledarskap	LPL1208	100
Lärande utveckling	PEDLÄR0	100
Socialt arbete	SOC SOI0	200
Sociologi	SOISOO0	100
Grundläggande vård och omsorg	GRUGRD0	100
Specialpedagogik 1	SPCSPE01	100
Specialpedagogik 2	SPCSPE02	100
Entreprenörskap	ENTENR0	100

Kurser via vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1400p
Yrkesutgång funktionshinder		
Vård- och omsorgsarbete 1	VÄRVÄR1	200
Vård- och omsorgsarbete 2	VÄRVÄR2	150
Hälsopedagogik	HÄLHÄL0	100
Medicin 1	MEDMED01	150
Etik och människans livsvillkor	MÄNETI0	100
Psykatri 1	PSYPSY01	100
Psykologi 1	PSKPSY01	50
Samhällskunskap 1a2	SAMSAM01a2	50
Specialpedagogik 1	SPCSPE01	100
Svenska 2	SVESVE02	100
Svenska som andraspråk 2	SVASVA02	100
Friskvård och hälsa	HAAFRIO	100
Socialpedagogik	PEASOC0	100
Specialpedagogik 2	SPCSPE02	100
Kurser via vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1400p
Yrkesutgång psykiatri		
Vård- och omsorgsarbete 1	VÄRVÄR1	200
Vård- och omsorgsarbete 2	VÄRVÄR2	150
Hälsopedagogik	HÄLHÄL0	100
Medicin 1	MEDMED01	150
Etik och människans livsvillkor	MÄNETI0	100
Psykatri 1	PSYPSY01	100
Psykologi 1	PSKPSY01	50
Samhällskunskap 1a2	SAMSAM01a2	50
Specialpedagogik 1	SPCSPE01	100
Svenska 2	SVESVE01	100
Svenska som andraspråk 2	SVASVA02	100
Psykatri 2	PSYPSY02	200
Samhällsbaserad psykiatri	PSYSAM0	100

5. Likvärdiga utbildningar

Socialstyrelsen anger att personalen kan uppnå kunskaper och förmågor i enlighet med de allmänna råden genom annan motsvarande utbildning. Social- och omsorgskontoret har jämfört kurserna i de tidigare gymnasieprogramen *gymnasieskolan 2000* och *lpo 1994* med nuvarande *gymnasieskolan 2011*. Kurserna nedan har bedömts motsvara nuvarande läroplan. Sist presenteras de utbildningar som tidigare har bedömts som motsvarande i enlighet med den statliga utbildningssatsningen "omvårdnadslyftet".

Utbildningskrav enligt gymnasieskolan 2000

Kurser via Barn och fritidsprogrammet	Kurskod	1350p
Arbetsmiljö och säkerhet	ARL1201	50
Arbetsrätt och lärande	LPL1201	50
Barn- kultur och fritidsverksamhet	BKF1202	100
Datorkunskap	DAA1201	50
Fritidskunskap	IOS1202	50
Hälsopedagogik	LPL1203	50
Kommunikation	LPL1204	50
Pedagogiskt ledarskap	LPL1208	100
Utveckling, livsvillkor och socialisation	IOS1205	200
Alternativ 1		300
Fritidens betydelse	IOS1201	100
Fritidsverksamhet	BKF1203	200
Alternativ 2		300
Förskola, skola, fritidshem	BKF1204	200
Psykosocialt arbete	IOS1204	100
Valbara kurser		350
Fritid för funktionshindrade	BKF1206	50
Fritidens aktiviteter	LPL1202	50
Ledarskap inom lek och idrott	LPL1205	50
Människor i behov av stöd	IOS1203	200
Skapande verksamhet	PEGSKP0	100
Teckenspråk för hörande	TNH1201	100
Kurser via Vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1350
Arbetsmiljö och säkerhet	ARL1201	50
Datorkunskap	DA1201	50
Etik och livsfrågor	SOMS1201	100
Medicinsk grundkurs	OMV1209	100
Människan socialt och kulturellt	SOMS1202	100
Psykologi A	PS1201	50
Vård och omsorgsarbete	OMV1215	200
Valbara kurser		700

Folkhälsokunskap	OMV1203	50
Handledning	OMV1206	100
Psykiatri	OMV1211	200
Omvårdnad	OMV1210	150
Organisation och ledarskap	FEI1205	50
Social omsorg	SOMS1204	150
Social psykiatri	SOMS1205	100
Socialt behandlingsarbete	SOMS1206	100
Utvecklingsstörning/ funktionshinder	SOMS1207	200

Utbildningskrav enligt gymnasieskolan lpo 1994

Kurser via Vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1200
Organisation och ledarskap	FE205	40
Företagsekonomi A	FE201	30
Hälsö- och omsorgskunskap	HÄ200	80
Hälsa	HÄ200	30
Arbetsmiljö – yrkesliv	ARB201	30
Datorkunskap	DAA200	50
Datakunskap - Grundkurs	DA200	30
Tandvård	TDVKU200	30
Teknik inom omsorg, omvårdnad eller tandvård	SOO204	30
Social omsorg A	SOO202	120
Social omsorg B	SOO203	180
Etik och livsfrågor	MÄNK200	30
Medicinsk grundkurs A	MÄNK201	55
Medicinsk grundkurs B	MÄNK202	90
Människan - socialt och kulturellt	MÄNK203	50
Psykologi	PS200	40
Omvårdnad A	OKU204	120
Omvårdnad B	OKU205	180

Övriga utbildningar som motsvarar dagens utbildningskrav enligt Omvårdnadslyftet

Äldre undersköterskeutbildning 40 veckor
Äldre undersköterskeutbildning 32 veckor
Tvåårig vårdlinje
Mentalskötarutbildning
Treårig omvårdnadslinje
GPU + PPU samt 3 års erfarenhet

6. Titelbyte

Forum Carpe startade 1 april 2012 och är ett resultat av ett EU- projektet där verksamhets- och kompetensutveckling inom funktionshinderområdet genomfördes i bred samverkan under drygt tre år. Forum Carpes uppdrag är att genomföra kompetensutveckling, hålla i nätverk och sprida goda exempel i Stockholms län med syfte att det ska leda till att insatser av god kvalitet för personer som får stöd inom funktionshinderområdet. Under åren 2013-2014 har Forum Carpe anordnat ett antal nationella konferenser och träffar för erfarenhetsutbyte kring enhetliga titlar som är kopplade till kompetensnivåer för personer som arbetar inom funktionshinderområdet. De föreslagna titlarna är stödpedagog (Högskoleutbildning) och stödassistent (gymnasieutbildning). Nedan kommer endast arbetet för enhetlig titulatur för baspersonal inom funktionshinderområdet (stödassistent) belysas.

Genom att arbeta för en enhetlig titulatur för baspersonal vill man uppnå:

- En grundutbildningsnivå och en kompetensnivå med eftergymnasial spetskompetens
- Gemensamma utbildningskrav för den nya titeln
- Kvalitetssäkring av titeln

Enkäter som har skickats ut till medlemskommunerna visar att kommunerna har kommit olika långt i sitt arbete med att införa en ny titel. Det skiljer också mellan kommunerna vilka krav som ställs för att få titeln stödassistent. Svar som gavs var:

- Samtliga anställda får titeln stödassistent rakt av
- Samtliga som har reell kompetens får titeln stödassistent, vilket valideras
- Bara de som har formell kompetens får titeln stödassistent
- För de som inte har adekvat kompetens görs en utbildningsplan

En annan fråga som har diskuterats är behovet av koder för arbetsidentifikation (AID- koder), som är ett centralt klassificeringssystem för gruppering av arbetsuppgifter för anställda inom kommuner och landsting. Dessa koder utgör grunden för den partsgemensamma lönestatistiken, vars främsta syfte är att förse parterna med ett gemensamt underlag till centrala och lokala förhandlingar. Därutöver ger statistiken allmän information om lönestrukturer, lönelägen, löneutveckling och sysselsättning.

Nya AID-koder kan endast tillkomma genom att SKL (Sveriges kommuner och landsting) och avtalsslutande arbetstagarorganisationer partsgemensamt kommer överens. Göteborgsregionen som har kommit längst i arbetet med att byta titel till stödassistent använder i väntan på en egen kod för stödassistent samma AID-kod som används för Habiliteringsassistent (20702). I början av oktober 2017 har befättningsbedömningar enligt kommunalbefättningskod skickats ut till personalavdelningen och där finns en egen kod för stödassistent (3518).

Utbildning till stödassistent

Utbildningsanordnare i hela landet tillhandahåller utbildning till stödassistent. Kurserna som ingår finns inom gymnasieskolans program (GY 2011) för barn- och fritidsprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet med yrkesutgång funktionshindrade eller yrkesutgång psykiatri.

Utbildningsanordnarna har valt olika kurser från de tre gymnasieprogrammen när de erbjuder utbildning till stödassistent. Det finns således inget enhetligt kursutbud för att utbilda sig till stödassistent. Hur många poäng utbildningen innehåller totalt varierar mellan 1350-1600 p mellan de olika aktörerna.

Titelbyte i olika kommuner

Kommunerna har gjort lite olika när det gäller att byta titulatur och vilka kompetenskrav som ställs på personalen för att få den nya titeln.

Göteborgsregionens kommuner² har infört titeln stödassistent för baspersonalen inom funktionshinderområdet. Anledning till införandet var att en nationell yrkesidentitet saknades, svårigheter att rekrytera, avsaknad av statistik och att forskning och professionalisering inte syns.

För att få titeln stödassistent ska nyanställd och befintlig personal uppnå Socialstyrelsens allmänna råd³. För personer som är anställda och inte har efterfrågad grundläggande utbildning avgör cheferna om personen genom erfarenhet och vidareutbildning uppfyller kraven för att få titeln stödassistent.

Fyrbodals kommuner⁴ består av 14 kommuner som i sitt strategiarbete kring kompetens och titelbyte har bestämt sig för att byta titel till stödassistent och stödassistent utbildad. Anledningen till bytet var att bättre kunna möta framtida behov av arbetskraft, höja statusen, höja kvaliteten och att kunna få statistik på nationell och lokal nivå.

För att få titeln stödassistent som nyanställd gäller utbildningskraven enligt Socialstyrelsens allmänna råd. Befintlig personal har vid övergången till den nya titlaturen överförs till titeln stödassistent oavsett vilken utbildning de har.

För specifika tjänster inom tex daglig verksamhet kan en annan utbildning utgöra grunden för anställning som stödassistent. Det kan tex vara restaurang och livsmedelsprogrammet eller hantverksprogrammet. Arbetsgivaren ansvarar för att personalen får den fortbildning som behövs inom funktionshinderområdet.

Skaraborg⁵ har beslutat att införa titeln stödassistent och stödbiträde med anledning av att det i dag inte finns någon statistik kring behov och tillgång på baspersonal utan högskoleutbildning. Att få en enhetlig titulatur underlättar även arbetet med kompetenskrav och kompetensutveckling utifrån de ökande kraven.

² Titulatur och utbildningskrav för baspersonal inom funktionshinderområdet i Göteborgsregionens kommuner 2011, 2012

³ Socialstyrelsens allmänna råd om kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning; SOSFS 2014:2 (S).

⁴ Fyrbodals kommunalförbund, strategi för kompetens och titulatur inom verksamhetsområdet LSS 2014,2015

⁵ Överenskommelse om gemensam titulatur och kompetenskrav för personal inom funktionshinderområdet i Skaraborg, 2013

Både nyanställda och redan anställd personal måste ha utbildning enligt Socialstyrelsens allmänna råd för att få titeln stödassistent. Anställd personal och vikarier som inte har rätt utbildning får titeln stödbiträde tills att de uppfyller kraven.

Huddinge⁶ har under 2016 infört titulaturen stödassistent för personal som arbetar inom funktionshinderområdet. Avsikten var att följa Göteborgsregionens arbete för att i framtiden garantera personalens grundläggande kompetens.

Skillnaden mot Göteborgsregionen är att all personal både anställda och nyanställda måste ha grundläggande utbildning enligt Socialstyrelsens allmänna råd för att få titeln stödassistent. Den som är anställd och inte uppfyller kraven behåller sin tidigare titel tills den grundläggande utbildningen uppfylls.

Sundbyberg⁷ har infört titlaturbyte till stödassistent för personalen inom funktionshinderområdet under 2014. Gemensam titulatur med övriga i landet ska stärka och synliggöra verksamhetsområdet samt underlätta statistik.

All personal som hade en anställning när titlaturbytet genomfördes fick titeln stödassistent oavsett vilken grundutbildning de hade. Nyanställd personal måste ha grundläggande utbildning enligt Socialstyrelsens allmänna råd för att få titeln stödassistent.

Ekerö⁸ har infört stödassistent som titel under 2014 för de som arbetar inom funktionshinderområdet.

De personer som var anställda konverterades till den nya titeln stödassistent oavsett vilken grundutbildning de hade. Det är upp till cheferna att sedan arbeta med kompetensutveckling. Personer som nyanställs ska om möjligt ha basutbildning enligt Socialstyrelsens allmänna råd.

Fackförbundet Kommunal⁹

Enligt kommunal är några av de viktigaste frågorna för branschen kompetens och yrkesutveckling. Verksamheterna ställer allt större krav på personalen vilket gör att utbildningskraven inom branschen ökar. Kommunerna skräddarsyr utbildningar efter sina egna behov, och då finns en risk att de anställda bara är "gångbara" i den egna kommunen.

Utbildningssamordnare har svårt att uppfatta behoven av utbildning inom branschen, på grund av mångfalden av titlar. När många av de anställda går i pension, och enhetliga yrkes- och kompetenskrav saknas, riskerar den allmänna kunskapsnivån sjunka.

Kommunals ståndpunkt är att gemensamma kompetenskrav och titlar ger en tydligare yrkesidentitet, vilket är bättre för både anställda och brukare.

Södertälje kommun

De kommunala utförarna i Södertälje kommun har deltagit på Forum Carpes möten angående byte av titulatur. Det finns inget nationellt beslut på kompetens och titulatur inom funktionshinderområdet.

⁶ Dialog och erfarenhetsutbyte Forum Carpe 2017-03-22. Titelbyte funktionshinderområdet Huddinge kommun

⁷ Dialog och erfarenhetsutbyte Forum Carpe 2017-03-22. Gemensam yrkestitel inom funktionshinderområdet enligt LSS

⁸ Dialog och erfarenhetsutbyte Forum Carpe 2017-03-22. Titelbyte i Ekerö

⁹ <https://www.kommunal.se/bransch/funktionshinder>

Erfarenheter från dessa möten är att det måste finnas en tydlighet i vilken titulatur som ska gälla för olika verksamheter och vilken utbildning som krävs för att få titeln i Södertälje kommun. Om ett beslut fattas att utförare i Södertälje kommun ska byta titel finns ett antal frågeställningar som måste besvaras.

1. Ska upphandlade verksamheter använda titeln stödassistent?
2. Vilka verksamheter (boende, dagligverksamhet osv) ska använda titeln stödassistent?
3. Vilken kompetens krävs för att få titeln stödassistent för de som redan är anställda?
4. Vilken kompetens krävs för att få titeln stödassistent för de som kommer att anställas i verksamheten framöver?
5. Vilken titel får de personer som inte uppfyller kraven?
6. Vilken AID-kod ska användas för de olika titlarna?

7. Diskussion i vård- och omsorgs ledningsgrupp

Nedan redovisas synpunkterna från ledningsgruppen för vård och omsorg i Södertälje.

Vilket utbildningskrav ska Södertälje kommun ställa på baspersonal inom funktionshinderområdet?

Ledningsgruppen samtycker med Socialstyrelsens krav samt föreslagna kurser under likvärdiga utbildningar som finns i underlaget men vill tillägga att behörighet även ska gälla:

- 2011 års kursplan - yrkesutgång äldreomsorg och hälso- och sjukvård
- 2000 års kursplan – valbara kurser alternativ medicin 50p, fothälsovård 200p, geriatrik 100p, hemsjukvård 100p, lindrande vård 100p, rehabilitering och habilitering 100p, sjukvård 200p, tandvård 200p och vårdpedagogik 50 p.
- 1994 års kursplan – omvårdnad – akutvård 205p, omvårdnad – primärvård 205p, omvårdnad – psykiatri 205p, omvårdnad - sjuka barn och ungdomar 205p

Fördelar: det är svårt att rekrytera personal och om vi öppnar upp för ytterligare behörighet finns det ett större urval.

Nackdelar: större ansvar på chefer och medarbetare att aktivt arbeta med kompetensutveckling för att få rätt kompetens. Vid övertalighet kan personer som har till exempel yrkesutgång äldreomsorg få företräde framför en person som har yrkesutgång funktionshinder på grund av längre anställningstid. Det blir mindre krav på sakkunskap inom funktionshinder än vad det är inom äldreomsorgen.

Ska Södertälje kommun byta titulatur för baspersonal inom funktionshinderområdet?

Det är ett stort arbete att byta titel och ledningsgruppen är tveksam till att bytet hinner göras före nästa upphandling av bostad med särskild service och daglig verksamhet. Eftersom SKL har skickat ut att det nu finns en kod för stödassistent samt att de svarar via mail till ledningsgruppen att det är stödassistent som kommer att gälla framöver känns det angeläget att göra bytet. Frågorna som ställdes i underlaget besvarades enligt följande:

Ska upphandlade verksamheter använda titeln stödassistent?

- Ja

Vilka verksamheter (boende, dagligverksamhet osv) ska använda titeln stödassistent?

- Boende och daglig verksamhet

Vilken kompetens krävs för att få titeln stödassistent för de som redan är anställda?

- Enligt Socialstyrelsens rekommendationer och underlagets förslag till likvärdiga utbildningar samt förslaget om utökade kurser utifrån ledningsgruppens diskussion

Vilken kompetens krävs för att få titeln stödassistent för de som kommer att anställas i verksamheten framöver?

- Samma som ovan

Vilken titel får de personer som inte uppfyller kraven?

- Befintlig personal behåller samma titel som de har i dag och nyanställda som inte uppfyller kraven får någon av de gamla titlarna

Vilken AID-kod ska användas för de olika titlarna?

- Den nya koden som SKL har skickat ut som förslag, förutsatt att den antas

Fördelar: Vi får en enhetlig titulatur på tjänsterna som kräver samma grundbehörighet inom både privata och kommunala utförare. Lättare att följa upp att alla har rätt behörighet i sin verksamhet.

Nackdelar: Det är ett tidskrävande arbete eftersom alla medarbetare måste bedömas utifrån den formella behörighet de har innan de kan få den nya titeln. Södertälje kommun kommer att avvika i form av formell behörighet mot det som har föreslagits i nätverket som har drivit titulaturbytet eftersom vi föreslår en utökning av behörighetskravet.

UTBILDNINGSKRAV

2017-11-24

Social- och omsorgskontoret

Antagna av OMS datum

Utbildningskrav inom omsorgsnämndens verksamheter

Nedan redovisas de program och kurser som uppfyller utbildningskraven för arbete inom omsorgsnämndens verksamheter. Insatsen personlig assistans är undantagen nedanstående utbildningskrav.

Utbildningskrav enligt gymnasieskolan 2011

Kurser via barn och fritidsprogrammet	Kurskod	1400p
Hälsopedagogik	HÄLHÄL0	100
Naturkunskap 1a2	NAKNAK01a2	50
Samhällskunskap 1a2	SAMSAM01A2	50
Svenska 2	SVESVE02	100
Svenska som andraspråk 2	SVASVA02	100
Kommunikation	PEDKOU0	100
Människors miljöer	PEDMÄI0	100
Pedagogiskt ledarskap	LPL1208	100
Lärande utveckling	PEDLÄR0	100
Socialt arbete	SOC SOI0	200
Sociologi	SOISOO0	100
Grundläggande vård och omsorg	GRUGRD0	100
Specialpedagogik 1	SPCSPE01	100
Specialpedagogik 2	SPCSPE02	100
Entreprenörskap	ENTENR0	100
Kurser via vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1400p
Gemensamma kurser oavsett yrkesutgång		
Vård- och omsorgsarbete 1	VÅRVÅR1	200
Vård- och omsorgsarbete 2	VÅRVÅR2	150
Hälsopedagogik	HÄLHÄL0	100
Medicin 1	MEDMED01	150
Etik och människans livsvillkor	MÄNETI0	100
Psykatri 1	PSYPSY01	100
Psykologi 1	PSKPSY01	50
Samhällskunskap 1a2	SAMSAM01a2	50

Specialpedagogik 1	SPCSPE01	100
Svenska 2	SVESVE02	100
Svenska som andraspråk 2	SVASVA02	100
Yrkesutgång funktionshinderområdet		
Friskvård och hälsa	HAAFRI0	100
Socialpedagogik	PEASOC0	100
Specialpedagogik 2	SPCSPE02	100
Yrkesutgång psykiatri		
Psykiatri 2	PSYPSY02	200
Samhällsbaserad psykiatri	PSYSAM0	100
Yrkesutgång äldreomsorg		
Vård och omsorg vid demenssjukdom	GERVÅR0	100
Äldres hälsa och livskvalitet	GERÄLD0	200
Yrkesutgång sjukvård		
Medicin 2	MEDMED01	100
Akutsjukvård	SJUAKU0	200

Likvärdiga utbildningar

Utbildningskrav enligt gymnasieskolan 2000

Kurser via Barn och fritidsprogrammet	Kurskod	1350p
Arbetsmiljö och säkerhet	ARL1201	50
Arbetsrätt och lärande	LPL1201	50
Barn- kultur och fritidsverksamhet	BKF1202	100
Datorkunskap	DAA1201	50
Fritidskunskap	IOS1202	50
Hälsopedagogik	LPL1203	50
Kommunikation	LPL1204	50
Pedagogiskt ledarskap	LPL1208	100
Utveckling, livsvillkor och socialisation	IOS1205	200
Alternativ 1		300
Fritidens betydelse	IOS1201	100
Fritidsverksamhet	BKF1203	200
Alternativ 2		300
Förskola, skola, fritidshem	BKF1204	200
Psykosocialt arbete	IOS1204	100
Valbara kurser		350
Fritid för funktionshindrade	BKF1206	50
Fritidens aktiviteter	LPL1202	50
Ledarskap inom lek och idrott	LPL1205	50
Människor i behov av stöd	IOS1203	200

Skapande verksamhet	PEGSKP0	100
Teckenspråk för hörande	TNH1201	100
Kurser via Vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1350
Arbetsmiljö och säkerhet	ARL1201	50
Datorkunskap	DA1201	50
Etik och livsfrågor	SOMS1201	100
Medicinsk grundkurs	OMV1209	100
Människan socialt och kulturellt	SOMS1202	100
Psykologi A	PS1201	50
Vård och omsorgsarbete	OMV1215	200
Valbara kurser		700
Alternativ medicin	OMV1201	50
Folkhälsokunskap	OMV1203	50
Fothälsovård	OMV1204	200
Geriatrisk	OMV1205	100
Handledning	OMV1206	100
Hemsjukvård	OMV1207	100
Lindränd vård	OMV1208	100
Omvårdnad	OMV1210	150
Psykiatri	OMV1211	200
Sjukvård	OMV1212	200
Tandvård	OMV1213	200
Vårdpedagogik	OMV1214	50
Organisation och ledarskap	FEI1205	50
Rehabilitering och habilitering	SOMS1203	100
Social omsorg	SOMS1204	150
Social psykiatri	SOMS1205	100
Socialt behandlingsarbete	SOMS1206	100
Utvecklingsstörning/ funktionshinder	SOMS1207	200

Utbildningskrav enligt gymnasieskolan Ipo 1994

Kurser via Vård och omsorgsprogrammet	Kurskod	1200
Organisation och ledarskap	FE205	40
Företagsekonomi A	FE201	30
Hälso- och omsorgskunskap	HÄ200	80
Hälsa	HÄ200	30
Arbetsmiljö – yrkesliv	ARB201	30
Datorkunskap	DAA200	50
Datakunskap - Grundkurs	DA200	30
Tandvård	TDVKU200	30

Teknik inom omsorg, omvårdnad eller tandvård	SOO204	30
Social omsorg A	SOO202	120
Social omsorg B	SOO203	180
Etik och livsfrågor	MÄNK200	30
Medicinsk grundkurs A	MÄNK201	55
Medicinsk grundkurs B	MÄNK202	90
Människan - socialt och kulturellt	MÄNK203	50
Psykologi	PS200	40
Omvårdnad - akutvård	OKU200	205
Omvårdnad - primärvård	OKU201	205
Omvårdnad - psykiatri	OKU202	205
Omvårdnad – sjuka barn och ungdomar	OKU203	205
Omvårdnad A	OKU204	120
Omvårdnad B	OKU205	180

**Övriga utbildningar som motsvarar dagens utbildningskrav enligt
Omvårdnadslyftet**

Äldre undersköterskeutbildning 40 veckor
Äldre undersköterskeutbildning 32 veckor
Tvåårig vårdlinje
Mentalskötarutbildning
Treårig omvårdnadslinje
GPU + PPU samt 3 års erfarenhet